

# Czyż, Antoni

---

## Pamięć pisarza i pole pracy. Gabinet Bohdana Arcta na polonistyce siedleckiej

---

Szkice Podlaskie 14, 225-232

---

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych [mazowsze.hist.pl](http://mazowsze.hist.pl).

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

# SPRAWOZDANIA

Antoni Czyż  
Instytut Filologii Polskiej  
Akademii Podlaskiej w Siedlcach

## *Pamięć pisarza i pole pracy. Gabinet Bohdana Arcta na polonistyce siedleckiej*

### 1. Pisarz siedlecki Bohdan Arct

Pamięć o artyście zobowiązuje. Skoro był ważny, jego dorobek warto uwidocznić. Tylko twórczość unaoczniona i pamiętana okaże się naprawdę doniosła dla potomnych.

Obmyślany od dawna i powstający właśnie Gabinet Bohdana Arcta przyda się polonistyce siedleckiej jako warsztat badawczy<sup>1</sup>. Polem pracy staną się gromadzone tu bogate zasoby archiwalne: rękopisy utworów, obfita korespondencja, ciekawe prace plastyczne pisarza, który wiele lat spędził na ziemi siedleckiej, w Siedlcach zmarł i tu też został pochowany. Spuścizna Arcta stanowi cenne ogniwo literatury współczesnej, zbyt mało jednak pamiętane.

Bohdan Arct (27 maja 1914 - 11 maja 1973) to spadkobierca znanego rodu literatów, księgarzy i leksykografów, syn Marii Buyno-Arctowej, poczytnej autorki powieści dla młodzieży. Arctowie trwale wpisali się w historię kultury polskiej, w historię polskiego ruchu księgarsko-wydawniczego. Rodzinna służba księżce rozpoczęła się w 1836 r., kiedy to osiemnastoletni Stanisław Arct założył w Lublinie księgarnię i antykwarjat a w dwadzieścia dwa lata później rozszerzył działalność o introligatornię i wypożyczalnię książek. Stopniowe przeobrażenia firmy powodowane były nie tyle względami materialnymi, co właśnie najdokładniej rozumianą *służbą księżce*<sup>2</sup>.

Zbysław Arct, jeden z zacnej rodziny (starszy brat Bohdana), opisał w pasjonujących *Gawędach o księgarzach* swoistość i misję pracy księgarza. Powołał się najpierw na akt fundacyjny Akademii Krakowskiej, w 1364 r. podpisany przez króla Kazimierza Wielkiego, aby snuć dalej barwne dzieje księgarzy polskich<sup>3</sup>. Są pośród nich „impresorzy” czasów odrodzenia,

<sup>1</sup> Otwarcie Gabinetu Twórczości Bohdana Arcta miało miejsce 6 października 2006 r., o czym szeroko pisała regionalna prasa, zob. choćby: E. Daniluk, *Arct Zachowany*, „Podlaskie Echo Katolickie” nr 41 z 12-18 października 2006 oraz: B. Luczewska-Matejek, *Gabinet Arcta w Instytucie Filologii Polskiej Akademii Podlaskiej*. „Tygodnik Siedlecki” nr 43 z 22 października 2006) - przyp. red.

<sup>2</sup> A. Ziótek, *Spuścizna literacka Bohdana Arcta*. Rozprawa w kolejnym numerze „Szkiców Podlaskich”; zob. też: *Arctowie* hasło w: *Słownik pracowników książki polskiej*, pr. zbior. pod red. I. Treichel, Warszawa 1972.

<sup>3</sup> Z. Arct, *Gawędy o księgarzach*, Wrocław 1972, seria „Książki o Książce”. Słowa królewskie przywołane na s. 5, na s. 12 zamieszczono fotografię z 1938 r.: wnętrza warszawskiej

którym znakomitą monografię poświęcił Tadeusz Ulewicz<sup>4</sup>. Są wybitni „księgarze-nakładcy” okresu oświecenia, jak Michał Gröll, wydawca Ignacego Krasickiego<sup>5</sup>. Współtworzą to dziedzictwo Arctowie. Zapisali się jednak nie tylko na polu księgarstwa. Ciekawa jest też ich praca badawcza i twórcza, pisarska. Tutaj należy Michał Arct (1840-1916) i jego leksykony, w tym *Słownik ilustrowany języka polskiego*<sup>6</sup> i, zwłaszcza, nieoceniony (i nieprześcigniony) do dziś *Słownik wyrazów obcych*<sup>7</sup>. Tu się wpisuje Maria Buyno-Arctowa (1877-1952), jej powieści *Figa*, *Kazia*, „*Duża*”, *Słoneczko* i wiele innych, które stanowią dziś klasykę literatury dla dzieci i młodzieży. W roku 1902 wydała drukiem esej o twórczości Narcyzy Żmichowskiej.

Bohdan Arct godnie ponawia rodzinną tradycję. Jego barwna biografia godna jest bacznej uwagi, także jako źródło twórczości<sup>8</sup>. Rodowity warszawiak, uzdolniony plastycznie absolwent Akademii Sztuk Pięknych (jego profesorem był Edmund Bartłomiejczyk (1885-1950), wszechstronnie utalentowany grafik, mistrz drzeworytu i zamiłowany ilustrator książek, współpracujący z Ossolineum), podczas II wojny światowej pilot myśliwski polskich i brytyjskich dywizjonów, potem ożeniony z Angielką Beryl Evans i wspólnie z nią osiadły od roku 1947 w Polsce, najpierw we Wrocławiu, potem w majątku matki, Marii Buyno-Arctowej, podmiejskim Dobrzanowie, a od roku 1970 w Siedlcach - z życia wprost wysnuł swe pisarstwo. Wojenne przeżycia pilota miały w tej mierze niezwykłą moc, a fascynację lotnictwem ujawniał Bohdan Arct już zawsze.

Jest to pisarz z pogranicza literatury stosowanej i pięknej, wierny świadectwu faktów, lecz poza dokumentalnym wymiarem tekstu zaintereso-

księgarni Michała Arcta przy ul. Nowy Świat 35 (dziś już nie istniejącej), a na s. 33 - jego sygnet wydawniczy.

<sup>4</sup> Por.: T. Ulewicz, *Wśród impresorów krakowskich doby renesansu*, Kraków 1977.

<sup>5</sup> Z. Arct, dz. cyt., s. 13. Obszerniej o związkach wydawcy z arcypoetą zob.: S. Szczęsny, *Wokół tradycji „Wierszy różnych” Ignacego Krasickiego*, [w:] *Wśród pisarzy oświecenia. Studia i portrety*, pr. zbior. pod red. A. Czyża i S. Szczęsnego, Bydgoszcz 1997.

<sup>6</sup> Zob. reedycję: M. Arct, *Słownik ilustrowany języka polskiego*, Warszawa 1995; por. Z. Arct, dz. cyt., s. 212-217.

<sup>7</sup> Korzystam w domu z wydania: M. Arct, *Słownik wyrazów obcych*, wyd. XIV uzupełnione, Warszawa 1935.

<sup>8</sup> Kalendarium życia Bohdana Arcta zestawia Bogdan Ziótek - w kolejnym numerze „Szkiców Podlaskich”. Por. też podstawowe jego rozprawy: B. Ziótek, *Bohdan Arct - pilot, kronikarz dziejów lotnictwa*, „Gryfita. Białostocki Magazyn Historyczny” 2001, nr 23-24; tenże, *Bohdan Arct - prozaik, pilot, potomek rodu księgarzy-wydawców*, [w:] *Paradygmat pamięci w kulturze. Prace dedykowane Antoniemu Czyżowi*, red.: A. Borkowski, M. Pliszka, A. Ziótek. Siedlce 2005. Zob. również: P. Kulenty, *Bohdan Arct (1914-1973) - pisarz i plastyk osiadły w Siedlcach*, „Do Źródeł. Studencki Rocznik Humanistyczny” [IFP AP] R. I, 2003. Podstawowe fakty biograficzne są przecież od dawna kojarzone - por.: L. Bartelski, *Polscy pisarze współcześni. Informator 1944-1968*, Warszawa 1970, hasło: *Arct Bohdan*, s. 10-11.

sowany też fabułą, światem fikcji<sup>9</sup>. Wymaga systematycznych studiów źródłowych i interpretacyjnych, które staną się teraz możliwe. Dzięki nim historię literatury zajmie nie tyle „zmierchła gwiazda” i „lokata” Bohdana Arcta, jak to ujmuje zdawkowo a sensacyjnie próba syntezy, ile rzeczywiste jego dokonania jako pisarza, który rzetelnie unaocznia wojenne i powojenne doświadczenia ludzkie XX w.<sup>10</sup>

W historii literatury polskiej zapisała się też jego matka, związana z Podlasiem: Maria Buyno-Arckowa. Związane z nią archiwalia znajdują się w Gabinetcie.

## 2. Gabinet pisarza - koncepcja i spełnienie

Pomysłodawcą przedsięwzięcia jest prof. Antoni Czyż, Dyrektor Instytutu Filologii Polskiej Akademii Podlaskiej. Koncepcję wsparł od razu siedlecki nauczyciel historii mgr Bogdan Zióntek, który swą pracę magisterską, obronioną na Uniwersytecie w Białymstoku, poświęcił prozie wojennej Bohdana Arcta. Wiele zapału, by pomysł uszczegółowić i urzeczywistnić, wykazał młodziutki historyk literatury i edytor mgr Artur Zióntek. Wszystko to spełniło się dzięki zrozumieniu i życzliwości, które okazał Spadkobierca - syn artysty, Ryszard Arct, mieszkający w Siedlcach.

Zamiar był prosty: zawiązać małe „muzeum literackie”, zarazem „archiwum naukowe”. Hołd dla pisarza będzie tu się łączył z badaniami nad jego dorobkiem. Gabinet pokaże więc, najdosłowniej, frapujące archiwalia, w tym kapitalne albumy, wykonywane przez uzdolnionego plastycznie artystę. Gabinet pozwoli równolegle spuściznę tę rzetelnie studiować.

Znane są w Polsce podobne struktury, które stanowią dla nas wzór. Z jednej strony będą to całkiem liczne, zbyt mało doceniane, muzea literackie<sup>11</sup>. Najważniejsze pośród nich jest Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie, powstałe w 1950 r., potem przekształcane (najistotniej w roku 1971), stanowiące dziś wzorcową taką placówkę w Polsce, zarazem ważny ośrodek badań naukowych. Szczególne znaczenie pośród zbiorów ma obfita kolekcja Mickiewiczowska, związana z życiem i twór-

<sup>9</sup> Pojęcia „literatury stosowanej” (o celach użytkowych) i „literatury pięknej” (gdzie przeważa funkcja estetyczna dzieła), zresztą równie doniosłych dla piśmiennictwa, czerpię za Stefanią Skwarczyńską, która jako utwór literacki traktowała „każdy sensowny twór słowny”, a olbrzymi, wytyczony tak, obszar literatury rozdzielała na owe dwie podstawowe odmiany. Zob.: S. Skwarczyńska, *O pojęcie literatury stosowanej*, „Pamiętnik Literacki”, z. 1, 1931,; por.: A. Czyż, *Stefania Skwarczyńska i ZRL*. Wstęp do: A. Borkowski, M. Pliszka: *Bibliografia zawartości „Zagadnień Rodzajów Literackich”*. Przewodnik, Siedlce 2003.

<sup>10</sup> Cytaty pochodzą z quasi-syntezy: P. Kunczewicz, *Agonia i nadzieja*, t. IV, *Proza polska od 1956*. Warszawa 1994, minirozdział: *Bohdan Arct*, s. 231.

<sup>11</sup> Obszerniej o tym: J. Czachowska, R. Loth, *Przewodnik polonisty. Bibliografie, biblioteki, muzea literackie*, Wrocław 1981.

czością genialnego poety, od pamiątek z epoki, przedmiotów, po autografy tekstów. Jest też duży zbiór grafik Brunona Schulza i jego odnaleziony obraz olejny *Spotkanie*. Bogata biblioteka Muzeum Literatury ma w zbiorach autografy pisarzy (*Balladynę* Juliusza Słowackiego, *Xięgę poezji idyllicznej* Marii Komornickiej, wiele innych bezcennych). Muzeum Literatury ekspozjuje też „gabinety pisarzy”, rekonstruuje warsztat pracy i księgozbiór. Otrzymali je: Julian Tuwim (1962), Maria Dąbrowska (1966), Leopold Staff (1971), Melchior Wańkowicz (1974), Michał Choromański (1975)...

Podobny charakter mają całkiem liczne muzea poświęcone poszczególnym pisarzom. Wskażmy kilka:

- Muzeum Władysława Broniewskiego w Warszawie przy ul. Jarosława Dąbrowskiego 51, gdzie mieszkał przez ostatnie lata życia poeta. Powstało jako Oddział Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie. Pośród zbiorów znalazły się rękopisy wierszy i obfita korespondencja poety. Wystawa ukazuje, jak ciekawą i powikłaną biografię miał ten znakomity, niesłusznie mało pamiętany dziś, poeta lewicowy;
- Muzeum Literackie im. Józefa Czechowicza w Lublinie - otwarte w roku 1968, w 29. rocznicę śmierci znakomitego poety dwudziestolecia międzywojennego. Cenną częścią zbiorów stanowią rękopisy Czechowicza, w tym kolejne wersje utworów;
- Muzeum Marii Dąbrowskiej w Ruszowie pod Kaliszem (miejscu narodzin pisarki) - powstałe jako Oddział Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej. Ekspozycja przedstawia historię powstania arcydzieła Dąbrowskiej, powieści *Noce i dnie*, ukazuje też typowe wnętrze dworku ziemiańskiego z 2. połowy XIX w. Znajdują się w zbiorach pamiątki osobiste Dąbrowskiej (fotografie, maszyna do pisania, przybory malarskie) i jej prace plastyczne: rysunki (pastele) i obrazy (akwarele);
- Muzeum Marii Dąbrowskiej w Warszawie przy ul. Polnej 40, w mieszkaniu, w którym pisarka przeżyła 37 lat, kończąc tu m. in. *Noce i dnie*. Powstało jako Oddział warszawskiego Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza. Ekspozycja odtwarza wnętrze, z autentycznym umeblowaniem, gdzie tworzyli Dąbrowska i jej towarzysz życia Stanisław Stempowski (ziemianin, mason, bibliotekarz, autor cennego *Pamiętnika*). Najcenniejsze pośród zbiorów są prace plastyczne pisarki: jej obrazy akwarelowe (reprodukowane też na cyklu pocztówek, wydanych przez Muzeum);
- Muzeum Jana Kasprowicza w willi Harenda na skraju Zakopanego. Powstało formalnie w roku 1950, staraniem żony poety Marusi Kasprowiczowej, istnieje w domu, który autor *Hymnów* kupił w 1923 r., spędzając tam ostatni okres życia. Cenne wyposażenie Harendy zachowuje auten-

- tyczny klimat warsztatu pracy twórczej. Pośród zbiorów są rękopisy utworów Kasprowicza, korespondencja, edycje dzieł, obrazy Witkacego;
- Muzeum im. Jana Kochanowskiego w Czarnolesie - powstałe jako Oddział Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu. Otwarte już w roku 1961 mieści się w miejscu, gdzie tworzył geniusz polskiego renesansu i we dworku staropolskim (lecz nie jest to autentyczny dwór poety). Wnętrza ukazują życie dworu w okresie odrodzenia, oddają klimat XVI w. Pośród zbiorów znajdują się edycje dzieł Kochanowskiego;
  - Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu koło Krosna - w XVIII-wiecznym dworku, który w roku 1903 ofiarowano poetce na jubileusz 25-lecia pracy twórczej. Ekspozycja ukazuje literaturę romantyzmu, pozytywizmu i Młodej Polski;
  - Muzeum Zofii Kossak w Górkach Wielkich - powstałe jako Oddział Muzeum Śląska Cieszyńskiego z inicjatywy męża pisarki Zygmunta Szatkowskiego w roku 1973 w domu, w którym autorka *Krzyżowców* mieszkała aż do śmierci w 1968 r. Ma w zbiorach bogate archiwalia: rękopisy, maszynopisy, korespondencję Zofii Kossak. Odtwarza jej gabinet pracy;
  - Izba pamięci Marii Kownackiej przy ul. Słowackiego 5/13 w Warszawie<sup>12</sup> - powstała jako oddział Biblioteki Publicznej miasta stołecznego Warszawy. Urządzoną ją w mieszkaniu znanej autorki baśni i innych, poczytnych utworów dla dzieci;
  - powstające Muzeum Marii i Jerzego Kuncewiczów w willi Kuncewiczówka w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą. Ocalony w ostatniej chwili, wystawiony przez syna pisarki na sprzedaż, dom Marii Kuncewiczowej pozostanie świadectwem życia dwojga wybitnych ludzi (tu powstawały późne dzieła autorki *Cudzoziemki*) i ośrodkiem życia umysłowego<sup>13</sup>;
  - Muzeum im. Zofii i Wacława Nałkowskich w Górkach obok Wołomina pod Warszawą - powstałe w 1992 r. Poświęcone wybitnej pisarce i jej ojcu, znakomitemu geografowi zostało utworzone w domku rodzinnym autorki *Medalionów* na peryferiach miasta, który stanowił własność rodziny. Tu Nałkowska mieszkała, potem często bywała, te okolice opisała w powieści *Dom nad łąkami*. Ekspozycja oddaje klimat inteligenckiego domu oddanego pracy umysłowej;

<sup>12</sup> W tym samym domu mieszkał też prof. Zdzisław Libera.

<sup>13</sup> Ponieważ ówczesny minister kultury Waldemar Dąbrowski odmówił wsparcia, uznając Kuncewiczową za „pisarkę lokalną” (*sic!*), wykupu dokonał Samorząd Województwa Lubelskiego jesienią 2005 r., w ostatniej chwili, gdyż syn pisarki, nie bacząc na wolę matki (która zawsze widziała Kuncewiczówkę jako miejsce pracy twórczej), wystawił dom na sprzedaż na wolnym rynku. Władze samorządowe słusznie uznały Kuncewiczówkę za „dobro kultury narodowej” (zob. portal internetowy Kazimierza Dolnego).

- Muzeum Bolesława Prusa w Nałęczowie - nieduża ekspozycja otwarta w 1961 roku w Pałacu Małachowskich. W tej uroczej miejscowości uzdrowskiej autor *Lalki* przebywał wielokrotnie. Ekspozycja ukazuje życie Prusa i dzieje twórczości. Pośród zbiorów znajduje się korespondencja pisarza oraz liczne wydania jego powieści, także w przekładach na języki obce;
- Muzeum Romantyzmu w Opinogórze, w neogotyckim zameczku, którego właścicielem był Zygmunt Krasiński - powstałe w maju 1961 r. Niezwykła, cenna ekspozycja ukazuje życie i twórczość wielkich poetów romantycznych, klimat epoki. Najcenniejsze są pamiątki związane z Zygmuntem Krasińskim i jego rodziną;
- Muzeum Henryka Sienkiewicza w Obłęgorku w eklektycznym pałacyku z lat 1900-1902, ofiarowanym pisarzowi w darze od narodu - powstałe w 1958 roku, jako Oddział Muzeum Narodowego w Kielcach. Wystawa ukazuje gabinet pracy autora *Trylogii* (jest tam biurko, przy którym pisał *Ogniem i mieczem*). Pośród zbiorów znajdują się rękopisy Sienkiewicza i wydania jego dzieł;
- Muzeum Andrzeja Struga w Warszawie przy Al. Niepodległości 210, w dawnym mieszkaniu pisarza. Powstało jako Oddział Muzeum Literatury. Ekspozycja przedstawia biografię ważnego pisarza XX w., zarazem działacza PPS i masona (zyskał godność Wielkiego Mistrza Łoży Narodowej Polskiej). Atrakcją zbiorów stanowi znakomity portret pastelowy Struga, wykonany przez Witkacego;
- Muzeum Stefana Żeromskiego w Nałęczowie mieści się w góralskiej chacie wybudowanej tam dla pisarza jako pracownia w roku 1905. „Chatę Żeromskiego” otwarto wkrótce po śmierci pisarza, w roku 1928. Zachowano wiernie wnętrze tej pustelni twórczej Żeromskiego. Pośród bogatych zbiorów znajdują się portrety pisarza, w tym: wykonane przez Witkacego.

Na Podlasiu zaś są to dwie cenne placówki:

- Muzeum Józefa Ignacego Kraszewskiego w Romanowie, we dworze dziadków autora *Hrabiny Cosel*, u których przyszedł pisarz spędzać dzieciństwo. Starannie prowadzona placówka powstała w 1958 r. Ekspozycja oddaje klimat życia codziennego w XIX w. Pokazane są pamiątki rodzinne i edycje utworów pisarza. Ozdobę zbiorów stanowią cenne prace plastyczne wszechstronnie uzdolnionego Kraszewskiego;
- Muzeum Henryka Sienkiewicza w Woli Okrzejskiej - powstałe w miejscu narodzin pisarza w marcu 1967 r. staraniem Antoniego Cybulskiego, który z pietyzmem opiekuje się zbiorami do dziś. Pośród zasobów znajdują się liczne edycje dzieł Sienkiewicza.

Na takim tle Gabinet Bohdana Arcta od razu zaznacza swą odrębność. Zostaje ulokowany w osobnej, na ten cel przeznaczonej, sali 311 Instytutu Filologii Polskiej Akademii Podlaskiej, w pawilonie F przy ul. gen. G. Orlicz-Dreszera 19/21. Gabinet nie może zatem odtworzyć warsztatu pisarza wprost: nie ukaże dosłownie pojętego gabinetu pracy, księgozbioru, nie odsłoni klimatu codziennego życia. Ekspozycja, której scenariusz przygotował mgr Artur Zióntek, spróbuje to unaocznic częściowo, metaforycznie, zachowując charakter skromnej wystawy muzealnej.

W gablotach zostaną umieszczone wybrane autografy i maszynopisy Marii Buyno-Arctowej i Bohdana Arcta. Niezwykłą atrakcją będą mało wciąż znane efektowne prace plastyczne Arcta.

Równolegle bowiem Gabinet Twórczości Bohdana Arcta będzie stanowił archiwum pracy twórczej dla potrzeb badań naukowych. Zbiory zostaną skatalogowane i będą udostępniane na miejscu. Skorzystają z nich historycy, historycy literatury i kultury, edytorzy. Obok badaczy zyskają dostęp do zbiorów studenci, jeśli przedstawią rekomendację promotora pracy magisterskiej (lub licencjackiej).

Gabinet będzie stanowił ogniwo Instytutu Filologii Polskiej Akademii Podlaskiej, pod opieką bezpośrednią Ośrodka Edytorstwa IFP AP, kierowanego przez dr Aleksandrę Pethe. Kustoszem zbiorów Gabinetu został wyznaczony mgr Artur Zióntek.

Szczegóły zawiązania i organizacji Gabinetu ustaliła *Umowa*, którą 13 maja 2006 r. w Instytucie Filologii Polskiej AP podpisali Spadkobierca, syn pisarza, pan Ryszard Arct i Dyrektor Instytutu, prof. Antoni Czyż. W tej miłej uroczystości wzięli udział Bogdan i Artur Zióntkowie. Na mocy *Umowy* spuścizna twórcza Bohdana Arcta zostaje przekazana do Instytutu Filologii Polskiej w *depozyt*, a bezpośrednio odpowiedzialny za zbiory jest imiennie wskazany w *Umowie* Antoni Czyż jako Dyrektor i depozytariusz.

Wspólne ustalenia ze Spadkobiercą określają Gabinet jako „salę wystawową i ośrodek pracy naukowej”. Zaznacza się słusznie, że zbiory będą udostępniane na miejscu (nie wchodzi w grę wypożyczanie ich poza obręb Gabinetu!), a ich powielanie i, zwłaszcza, publikacja będą wymagały każdorazowo zgody Spadkobiercy.

### 3. Zasoby Gabinetu

Na zbiory Gabinetu Bohdana Arcta składają się m.in.:

1. liczne edycje utworów autora *Pamiętnika pilota*;
2. autografy i maszynopisy Arcta, w tym *inedita*, mało jeszcze rozpoznane, wymagające systematycznej pracy badawczej oraz edycji;



3. prace plastyczne Arcta, w tym legendarne albumy dokumentujące II wojnę światową; łączące tekst z materiałem ikonograficznym, opatrzone nadtytułem *Pamiętnik pilota*<sup>14</sup>, oraz grafiki;
4. jego obfita korespondencja (około 3000 listów i kart);
5. różne dokumenty osobiste pisarza;
6. archiwum literackie Marii Buyno-Arctowej.

Jak cenne bywają *inedita* Arcta, świadczy barwna *Siedlecka idylla*, szkic ogłoszony już drukiem przez Artura Ziontka<sup>15</sup> oraz przygotowywane przez niego wspomnienia rodzinne Zbysława Arcta, które jeszcze w tym roku ukążą się jako I tom serii „Prace Gabinetu Twórczości Bohdana Arcta”.

Z chwilą formalnego powołania i faktycznego otwarcia Gabinetu zbioru staną się najpierw przedmiotem systematycznej pracy bibliograficznej w celu sporządzenia spisu inwentarzowego wszystkich jednostek i katalogu kartkowego (z czasem: internetowego) dla badaczy. Praca ta będzie żmudna, archiwum rodzinne Arctów wymaga bowiem starannego uporządkowania. Trzeba najdosłowniej rozejrzeć się w jego rozległych zasobach, aby rozpoznać, co ocalało do dziś i czym dysponujemy. Dotyczy to zwłaszcza archiwaliów związanych z życiem i twórczością Marii Buyno-Arctowej, o których wiemy z całą pewnością, że spora ich część uległa zniszczeniu lub rozproszeniu bezpowrotnie. Równolegle, od razu, Gabinet będzie dostępny dla ludzi nauki, których zajmuje niezwykła spuścizna Bohdana Arcta: pilota, plastyka, pisarza, podlasiaka, siedlczanina.

---

<sup>14</sup> Dostępna edycja jest mocno ułomna!

<sup>15</sup> Bohdan Arct, *Siedlecka idylla*. Podał do druku i wstępem opatrzył Artur Ziontek, „Prace Archiwalno-Konserwatorskie”, t. 14, 2004, Jest to pierwodruk znakomitego felietonu, który przeleżał 34 lata w szufladzie.